Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 5. Sreda, 18. januarja 1933. Leto VIII.

Tiranija možganskih sanj.

Diskuzije, ki se vrše z ozirom na bodočo svetovno gospodarsko konferenco, še vedno vlačijo po razpravah številke o »nadprodukciji«. Pojem nadprodukcije more nastati le v možganih, ki ne morejo prav presojati namena celotnega človeškega gospodarskega udejstvovanja ali pa vse zlobno zavijajo. Vodilni kapitalisti blebečejo po že davno umrlih nacionalnih ekonomih, da gre v gospodarski politiki za to, da se na svetu ustvari kar najboljše materialno blagostanje. To je v velikem delu resnica. Kaj pa napravljajo kapitalisti iz te teze? Oni pripovedujejo svetu na precej verjeten način, toda zato pa po napačnem načinu, da je blagostanje vseh ljudi odvisno od rentabilnosti kapitalističnih podjetij in navajajo kot zgled, da bankrotni kapitalist »svojim« ljudem ne more več preskrbovati kruha. Da se v svetovni krizi izgubljena rentabilnost zopet doseže, naj ljudje doprinesejo nemogoče žrtve. »Dokazujejo,« da se da rentabilnost doseči z omejitvijo produkcije — torej s povečanjem nezaposlenosti!

To stališče more zagovarjati le oni, ki se domišljuje ali ima namen, varati z rentabilnostjo, ali še jasneje, smatra, da je prilastitev dela drugih ljudi namen vsega gospodarskega življenja.

Namen gospodarskega udejstvovanja je pa enostavno ta: ljudi hraniti, oblačiti in jim dati stanovanja; dalje jim omogočiti kulturno življenje. V ta namen so vsa dobra sveta in po človeku ustvarjene produkcijske priprave. Če bi hoteli namen izvrševati v redu po modernih pojmih, so priprave najbrže še premajhne. Ob današnjem pomanjkanju hrane, obleke, stanovanj in kulturnih dobrin, je neumno trditi, da se preveč producira. Nič manj neumno ni, da se milijonom ljudi zabranjuje, da bi producirali potrebščine za svoje življenje.

Ovira, ki 30 do 40 milijonov nezaposlenih ne pusti opravljati za življenje potrebno delo, je princip rentabilnosti. Ta princip sloni na izkušnjah ljudi, ni pa naravni zakon ali nekaj nepremagljivega. Neutemeljena odkritja v idejnem svetu so možganske sanje. Človeštvo se mora otresti teh možganskih sanj in te spake pojma o nadprodukciji. Če se vsi ne otresemo teh zmot, potem mora del človeštva, če potrebno, napraviti konec tiraniji teh možganskih sanj v interesu obeh delov s primernim bojem.

Socialistično in strokovno organizirano delavstvo po vsem svetu je organizirana skupina, ki zametava princip rentabilnosti in išče za gospodarsko življenje drugo gonilno silo, ki bo ustrezala namenu gospodarstva. Izven delavskega gibanja plavajo skoraj le sami fantomi.

V Rumuniji imajo novo vlado.

Po kratki vladni krizi je sestavil novo vlado zopet Vajda-Vojevod. V vladi so: predsednik Vajda-Vojevod, notranji minister Minorescu, zunanji Titulescu, vojni Samsonovici, finančni Maggearu, trgovski in industrijski Lugojanu, poljedelski Voicu-Nitzescu, pravni dr. Popovic, prometni Mirto, za Sedmograško Hatziegan.

Borba za skrajšanje delovnega časa.

Edina naravna in dokazana resnica je, da se more uspešno izvršiti boj proti gospodarski krizi in nezaposlenosti le s skrajšanjem delovnega časa. Produkcija se je povečala, število zaposlenih ljudi pa zmanjšalo, ker te nadomeščajo tehnično dovršeni stroji. Stroji niso dejansko last kapitala in kapitalizma, ker so pridobitev kulture, s katero naj bi se olajšalo življenje človeštvu. Če si kapitalizem prisvaja vse pridobitve kulture, je to prav tako krivično, kakor, ker si je prisvojil vso ostalo posest, s katero špekulira po principu rentabilnosti, dočim milijoni ustvariteljev vseh dobrin trumoma hirajo in umirajo.

O skrajšanju delovnega časa se te dni posvetuje predkonferenca v Ženevi, ki naj izdela predlog za plenarno zasedanje mednarodnega urada dela. Morda bo vprašanje znatno napredovalo ob težkem razvoju. Toda prav sedaj je potrebno, da tudi delavstvo in nameščenstvo pove jasno svoje mnenje. Gre za veliko stvar. Gre za eksistenco ogromnega števila delavcev in njih svojcev.

Predvsem sta potrebni dve stvari:

1. Vsa javnost, javne oblasti in politični predstavniki v zakonodajnih korporacijah si morajo osvojiti prepričanje, da je edini izhod skrajšanje delovnega časa.

2. Delavstvo mora ponovno poudariti nujnost te zahteve z ozirom na sotrpine, ki so nezaposleni ali le deloma zaposleni.

3. Odločno morajo odklanjati vsakršno nadurno delo iz solidarnosti z delavci na cesti.

Delo in žrtve so to; prenizke so današnje mezde, ki ne znašajo niti 50 odstotkov predvojne paritete; zato se ob skrajšanju delavnika plače ne smejo znižavati.

V trenutku, ko se vrši borba za skrajšanje delovnega časa v Ženevi, mora tudi delavstvo doma govoriti odkrito.

Mezdno gibanje rudarjev drž. rudnikov zaključeno.

Povprečno 5% povišanje.

Od 12. do 15. t. m. se je vršila v Sarajevu v dvorani Trgovske zbornice mezdna razprava za rudarje vseh drž. rudnikov po številu 13.500.

Upravo drž. rudnikov so zastopali gg. inž. Milošević, inž. Tibold in zastopnik ministrstva za rude in šume ter rudarski glavar v Sarajevu. Delavstvo je bilo zastopano po 28 delegatih, od katerih so se za drž. rudnike v Sloveniji udeležili razprave ss. F. Pliberšek za II. skupino, J. Rednak za drž. rudnik Velenje, F. Košak za drž. rudnik Zabukovca in J. Arh, tajnik ZRJ za Delavsko zbornico.

Svobodne strokovne organizacije rudarjev so zahtevale približno 17 odstotno povišanje sedanjih plač, kar bi prilično odgovarjalo prejšnjemu neupravičenemu znižanju mezd in sedanjemu porastu draginje. Vendar odpor uprave je bil tako jak, da, ako ne bi bila delavska delegacija popustila, bi bilo prišlo zopet do enostranskega diktata, kar bi bilo v še večjo škodo delavstva.

Poleg tega minimalnega povišanja temeljnih in akordnih plač, so se tudi druge določbe sedaj veljavnega »Radnega ugovora« bistveno zboljšale v prid delavstva, tako, da bo delavstvo, ako bo znalo to izrabiti v svoj prid, imelo precej koristi od tega.

Stalin ima najboljše nade.

Stalin je imel v Moskvi pred centralnim odborom komunistične stranke dolg govor, v katerem je opisoval prvo petletnico. Rekel je, da je dobro uspela. V drugi petletnici se ne bo tako hitelo z industrijalizacijo, pač pa se mora izboljšati kvaliteta izdelkov. Rumunija in Japonska sta krivi, da se je dalo izvršiti petletnico v primeri z načrtom le 93.7 odstotkov, ki sta se branili podpisati nenapadalne pakte. To in napetost na vzhodu je Rusijo prisililo, da je porabila tri milijarde rubljev za oboroževalno industrijo.

Rusko kmetijstvo je silno napredovalo. V enem ali dveh letih bodo kolektivne kmetije delale vzorno. Individualno kmetijsko gospodarstvo je v Rusiji minilo. Nezaposlenosti ni. Mezde in socialno zavarovanje se je izboljšalo. Stalin se prav nič ne boji pristašev Trockega, vendar bo tudi v bodoče pazil nanje.

Glede industrijalizacije je Stalin izjavil, da je bila naglost potrebna, zlasti ker bi v slučaju sporov z inozemstvom prišla Rusija v težak položaj. Industrija je pa važna tudi politično, ker ravno na državni industriji sloni moč sovjetske Rusije in stranke.

Schleicher išče zaveznike.

Nemški državni zbor bo sklican šele marca meseca.

Nemški kancler general Schleicher se pogaja s strankami, da preosnuje vlado. Posebno se zanima kancler za Strasserja, ki se je Hitlerju izneveril. Strasser se je pogajal tudi z bivšim kanclerjem Brüningom. Po vesteh iz političnih krogov postane Strasser podkancler, centrum, oziroma Brüning pa pošlje v vlado dr. Stegerwalda, ki vodi krščanske socialce. Ni pa še gotovo, če bo nemška ljudska stranka sodelovala (Hugenberg). Zaradi teh pogajanj in bližnje izpremembe vlade skličejo državni zbor šele marca meseca.

Albanija in Italija.

Italija je hotela skleniti z Albanijo carinsko unijo. Tej uniji se pa upirajo albanski nacionalisti, ki so poklicali na pomoč London. London je vložil ugovor. Zaradi tega skleneta Albanija in Italija le trgovinsko pogodbo.

Lloyd George, znani angleški voditelj liberalcev, je dne 17. t. m. slavil 70. leto rojstva.

Stanje rudarskega zavarovanja.

(Nadaljevanje)

Medtem, ko je bilo bolniško in nezgodno zavarovanje deležno nekolikokratne novelizacije, je ostalo provizijsko zavarovanje še naprej popolnoma zanemarjeno v svojem smešnem delokrogu in v tej zanemarjenosti moramo iskati prvi vzrok današnjega stanja v provizijskih blagajnah, v daljnem preglegu sledi pa še drugi.

Bolniško in nezgodno zavarovanje je bilo novelizirano prvič že v letu 1920 tako, da se je zavarovana mezda dvignila od Din 900.— letno na Din 3000.—, potem zopet leta 1921 in 1922 na Din 4500.— in z letom 1922 od 1. julija na Din 12.000.—. Na ta način je seveda bilo mogoče, da se drži zavarovanje na višini in da nosilec zavarovanja zbira tudi temu odgovarjajoče prispevke za ustanovitev rezervnih fondov, tako, da je bivša Rudarska zavarovalnica zoper nezgode dne 30. junija 1922, t. j. ob času likvidacije imela tudi vse svoje obveze pokrite v 100 odstotni višini z razpoložljivimi kapitali.

Med nezgodnim in starostnim zavarovanjem obstoji bistvena razlika in sicer v **trajanju zavarovanja.** Kakor je bilo že rečeno, se v nezgodnem zavarovanju vsako leto sproti pokriva s svojimi dohodki vse nastale potrebe tudi za bodočnost; v starostnem zavarovanju pa je trajanje zavarovanja dolgo in zavarovanec mora gotovo dobo let 30, 35 ali 40, vplačevati svoje prispevke, da si s tem pridobi pravico na starostno rento. Ako pa seveda onemore v času trajanja zavarovanja in ni več sposoben za delo, tedaj se mu odmeri invalidna renta, koje višina je odvisna od števila let, ki si jih je pridobil v zavarovanju. S prispevki, ki jih plačuje član (in podjetje), zbira nosilec zavarovanja **premijsko rezervo,** koje višina je odvisna od starosti zavarovanca in od let trajanja zavarovanja in **to so te rezerve, katerih danes rudarsko zavarovanje nima.** Če pa teh rezerv nima, potem je jasno, **da so vse pridobljene pravice iluzorne in vprašanje je, če zavarovanje sploh še obstoji.**

Torej leta 1919 so bili baza vseh rezervnih fondov razvrednoteni papirji vojnih posojil in na to so plačevali člani minimalne prispevke od 25—50 para mesečno in to vse do konca leta 1924, torej polnih 6 let, ali z drugimi besedami, pridobljene pravice članov leta 1919 ob vstopu v naše zavarovanje so se tekom tega časa povečale še za 6 let. S 1. jan. 1925 je stopil v veljavo novi **»Pravilnik o zavarovanju delavcev na rudarskih podjetjih«** od 1. dec. 1924. leta. Po tem pravilniku, ki tudi navaja **princip stalne premije s premijskimi rezervami,** predvideva (dobesedno vzeto) 30 letno zavarovanje z 80% popolne starostne rente in z višino prispevka od 2.5% in 2.5%, skupno 5% od kategorijske plače. Kategorijske plače se gibljejo od 15.000 Din do 4500 Din letno.

Temu Pravilniku se sedaj prigovarja, da ima napačno matematično podlago. Ako bi imel kako slabo podlago, tedaj bi to mogla biti **samo statistična,** nikakor pa ne računska, toda resnica na stvari je ta, da nima **nobene** niti statistične, niti računske podlage in da višina prispevka še od daleč ne odgovarja predvidenim dajatvam. Treba še nadalje konstatirati, da se je začela iskati matematična podlaga šele naknadno, ko se je

»Pravilnik« že začel izvajati, in ta se je izvršila leta 1925 in sicer samo na podlagi statističnih podatkov Glavne bratovske skladnice v Ljubljani, med tem ko so vse druge blagajne stale pasivne ob strani. Popolnoma razumljivo je, da je matematični račun prinesel tudi predpisom tega »Pravilnika« odgovarjajoče rezultate, kajti račun pravi, da bi se za to zavarovanje moralo plačati **14%** od kategorijske plače in **ne samo 5%**, kakor je bilo predvideno. Razven tega je pa matematična bilanca pokazala potrebo, da mora provizijska blagajna razpolagati z nekoliko sto milijoni dinarjev **premijske rezerve**, toda v resnici se je nahajal v blagajni le žalosten rudiment tega rudarskega bogastva.

Tukaj je torej drugi pravi vzrok propasti rudarskega pokojninskega zavarovanja?

(Konec prihodnjič)

Demokracija pomeni odgovornost.

V zaključnem govoru v proračunskem odseku čehoslovaške republike je rekel ministrski predsednik Malypetr, ki ni socialist:

V demokraciji ni dovolj kritika, **demokracija se mora izvajati**, treba je nositi odgovornost, **demokracija nima nikogar, ki bi ga morala šele pridobiti, da se izogne težkočam.** To naziranje bo nas vse vedlo do tega, **da sodelujemo v svrho zmage nad bedo povsod tam, kjer je, da premagamo vse kulturne in nacionalne diference,** zakaj sedaj imamo vsi dolžnost, brigati se za gospodarsko življenje vseh plasti, in s tem za dejansko podlago naše samostojnosti.

Špijon Bunji Suzuki. V Društvu narodov se giblje japonski »delavski« zastopnik Bunji Suzuki, ki pripada japonski nacionalistični organizaciji. Tajništvo socialistične organizacije (s. dr. Fric Adler) je to javilo in opozorilo, da delegat igra vlogo špijona, ni pa zastopnik delavske stranke kakor se izdaja.

S konference mednarodnega urada dela. Pripravljalni konferenci v Ženevi so predložili vladni zastopniki Nemčije, Italije in Francije načrt predloga, v katerem priznavajo, da je edini izhod iz krize nezaposlenosti skrajšanje delovnega časa. Iz dosedanjega poteka razprave je pa malo verjetno, da bi pripravljalna konferenca sklenila enak predlog za plenarno sejo. Zlasti nasprotujejo taki soluciji angleški delodajalski in vladni zastopniki. Predlog bo sigurno našel več zaslombe na plenumu, ker je zahteva tako nujno opravičena, da se ji noben pameten človek ne more upirati.

Uspelo zborovanje železniških delavcev v Mariboru.

Odločne zahteve zborovalcev za izboljšanje novega pravilnika, ki ga namerava izdati železniška uprava.

Brez vsakih reklamnih pozivov so minulo nedeljo železniški delavci v Mariboru do zadnjega kotička napolnili Gambrinovo dvorano, kjer se je vršil shod Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije.

Zborovanje je otvoril in vodil s. **Brenčič**, ki je uvodoma v kratkih obrisih obrazložil obupno stanje železniških delavcev. Radi nesmiselnega štedenja najbolj trpijo železniški delavci, zaposleni v delavnicah, kurilnicah in na progah. Njih plače že dolgo ne dosegajo več eksistenčnega minimuma, radi česar preti neštetim družinam beda in lakota, čegar posledica bo predvsem nazadovanje produkcije in povečanje nezadovoljstva med železniškimi uslužbenci.

Nato je govoril s. **Stanko** iz Ljubljane, ki se je po poročilu o raznih intervencijah, katere je v zadnjem času izvedla organizacija, obširno bavil z določbami novega pravilnika, katerega namerava izdati železniška uprava. — USŽJ je takoj, ko je zaznal, da se namerava izdati nov delavski pravilnik, s posebno vlogo zaprosil ministrstvo, da se mu da na vpogled osnutek, predvsem pa, da se upoštevajo protipredlogi, sprejeti leta 1930 na železniški konferenci v Celju. Ministrstvo je to prošnjo saveza odklonilo, z motivacijo, da bi to pomenilo zavlačevanje uveljavljenja delavskega pravilnika, ki ga delavstvo nujno potrebuje.

Nekateri naciji so pri tem igrali zopet farizejsko vlogo. Raznesli so namreč po progah vesti, da pomeni novi pravilnik zboljšanje gmotnega položaja delavstva, niso pa nudili možnosti delavstvu, da bi lahko zavzelo stališče k temu vprašanju ter stavilo svoje protipredloge. Zborovalci so bili skrajno ogorčeni nad postopanjem te gospode, ki se kaj rada hvali, da zastopa delavske interese.

Nov načrt delavskega pravilnika bo veljal samo za delavce, polkvalificirane in za profesijoniste. — Predpisi v plačah in napredovanju so ostali isti kot doslej. Nova je določba, ki se glasi: »Leto, v katerem delavec ni prebil na delu najmanj 200 dni, se ne računa za napredovanje.« — Rešenje o stalnosti izda pristojno odelenje na predlog načelnika. — Predpisi o brezplačnih dopustih so ostali isti, istotako predpisi o stalnosti in o prestanku službe, ter o delovnem času. — V osnutku pravilnika so na novo uvrščeni predpisi o potnih in selitvenih pristojbinah ter dijetah. — Predpisi za premijske sisteme v delavnicah in kurilnicah so isti kot doslej. — Določbe za povračilo škode predvideva novi načrt pravilnika iste kot veljajo za nastavljeno osobje. — Poseben člen predvideva, da sme načelnik edinice, ako sumi, da delavec vkljub predloženemu zdravniškemu spričevalu ni bolan, odrediti **komisijski pregled bolnika.** V komisiji sta poleg **načelnika** edinice še dva zdravnika. — Predpisi o dopustih so ostali enaki. Načrt pravilnika predvideva, da se vozne ugodnosti urejajo s pravilnikom o voznih ugodnostih. Isto velja za službeno obleko. — Obširno so predvidevani disciplinski predpisi. Administrativna denarna kazen znaša najmanj 2 Din in največ pa 15 dnevnic za celo leto. — Predpisi o penzijskem fondu so ostali v glavnem enaki dosedanjim (tudi glede naknadnih doplačil). Nova je določba, da zamore delavec ob nastavitvi zahtevati povračilo vplačanih zneskov. Ako pa te zneske pusti v penzijskem fondu, se mu članstvo ne prekine ter dobi v slučaju, če bi kot nastavljenec ne dosegel pravice do penzije, penzijo iz delavskega penzijskega fonda. Doplačati pa mora zaostale obroke.

S. Stanko je nato še pojasnil posamezne točke protipredlogov, ki jih je stavil USŽJ železniški upravi in ki so bile sprejete decembra meseca lanskega leta na veliki delavski konferenci v Ljubljani. Zborovalci, ki so pazno sledili izvajanjem govornika, so istega ob koncu referata nagradili z dolgotrajnim aplavzom.

K besedi so se priglasili še ss. **Jurak, Steinecker, Korbun,** ki so v svojih govorih posebno naglašali potrebo **močne strokovne organizacije** ter pozivali delavce, da se čvrsto oklenejo USŽJ, ki je **edini pravi zastopnik** izkoriščanih železničarjev.

Zborovalci so se nato soglasno priključili zahtevam, ki jih je sprejela delavska konferenca v Ljubljani, nakar je s. **Brenčič** zaključil lepo uspeli shod.

Obsedno stanje na Španskem. Nemire, ki so nastali na Španskem zadnje dni, pripisuje vlada anarhosindikalistom. Nemiri so naperjeni proti vladi in redu v državi. Vlada je zaraditega sklenila, uvesti vojaška sodišča povsod, kjer bi se nemiri nadaljevali.

Japonska ofenziva. Japonska nadaljuje ofenzivo proti Jeholu. Nenadoma so hoteli zavzeti najpomembnejše postojanke ob kitajskem zidu. Tudi Kitajci so pripravljeni na skrajno obrambo proti moderni japonski vojski.

Doma in po svetu.

Ponos TPD?! »Slov. Narod« z dne 11. t. m. piše v poročilu o ljubljanski dobrodelni akademiji, ki je »vrgla« menda 40.000 Din za brezposelne, tudi tole: »Največ so za reveže darovali najbednejši — trboveljski slavčki. **Ponosna je lahko Trboveljska premogokopna družba na otroke svojih rudarjev,** saj so ji s svojimi visoko umetniškimi koncerti delali reklamo tudi že v Zagrebu in Beogradu.« »Dobro žive rudarji TPD, če njih otroci tako veselo žvrgole,« so sodili vplivni poslušalci na koncertih. — To so pa res besede o tem »ponosu«. Če bi tako govoril nekdaj pred 150 leti kak graščak ali fevdalec o otrocih svojih tlačanov, bi človek še razumel, danes pa ne. In zdi se nam, da se tudi TPD na tak ponos nad temi reveži, ki so, kakor zgleda iz gornjega, s svojim petjem vzbujali vtis, da se jim dobro godi, kar pokašlja. Saj ničesar drugega ne dela, kakor samo skrbi zato, kje bi rednike teh slavčkov prikrajšala na zaslužku in jim odvzela to ali ono ugodnost. — In Vi, ponos TPD, Vi, trboveljski slavčki, spomnite se na te besede tudi tedaj, ko boste morda od bolezni in pomanjkanja onemeli in onemogli in ko boste morda prišli za vedno v »zavetišča za onemogle« (kjer ste slučajno že tudi v Ljubljani spali), ali pa legli celo v grob. Delničarji TPD, katerih ponos ste, nočejo poznati krize, njih blagajne se niso osušile, saj nimajo niti dna. Vaši redniki morajo dan za dnem nategovati pasove, da so gospodje lahko zadovoljni. Vi pa pojte rajši bojno pesem o boljši bodočnosti in glejte, da bomo kmalu spremenili Vašo himno nekako takole:

»Mi smo pa od tam doma,
kjer se sonce nam smehlja,
kjer rudarjevo življenje
srečo nudi, ne trpljenje.

Malikovalci človeka?! »Slovenec« z dne 12. jan. t. l. poroča o častilcih francoskega državnika Leona Gambette, ki je prevrnil tretje francosko kraljestvo in ustvaril po l. 1870 tretjo francosko republiko, kakor traja še dandanes. Njegovi častilci so menda ob balzamiranju njegovega trupla pred 50 leti in pa tedaj, ko so bili ostanki položeni v grob, odnesli njegove telesne dele, drobovje itd., tako da ni od Gambette skoro nič ostalo. To nekako ironizira »Slovenec« v tem svojem članku, zlasti z nadpisom »malikovalci človeka«. Nas se to sicer ne tiče, vendar omenjamo to stvar zaradi tega, ker je ta članek jasen dokaz, kako dvorezni in dvostranski, skratka jezuitski, so naši klerikalci. Samo na drugih vidijo vse, na sebi ničesar. Pogane in druge podobne vernike zasmehujejo zaradi češčenja raznih malikov, idolov itd.; sebe, ki častijo na milijone svetih podob in kipov, pa seveda ne vidijo. Pri drugih

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe. 6

7. Kuhinjski ščurki.

Razume se, da so napočili sedaj drugi časi. Ne taki, da bi se pisalo o malenkostih. Posebno pa ne o kuhinjskih ščurkih. Moj prijatelj Gavrila priznava, da bi bilo naravnost neolikano pisati sedaj o kuhinjskih ščurkih. In vendar se je vsaj na lahko treba dotakniti tega grdega mrčesa.

Začnimo kar z dejstvi. Evo izvleček iz zapisnika:

Zapisnik št. 1242 seje odbora tovarniške rdeče strokovne zveze od 5. januarja 1925. K točki: Glede zaščite delavcev in stanovanjskih pogojev je bilo sklenjeno sledeče: Da se uničijo kuhinjski ščurki v delavskih stanovanjih, je treba podvzeti druge korake...

Sedaj naravno, bo vsak čitatelj izvedel, kakšne težkoče je upravi tovarne povzročil navadni sklep.

Naravno, da bo vsak upravitelj, ki koraka z znanostjo in tehniko, odredil, da se smejo kuhinjski ščurki uničiti v smislu zadnjih pridobitev tehnike in to bodisi na kakršenkoli način, z zastrupljenjem ali s kakšno specialno tinkturo.

Ali baš upravitelj ni spadal k tistim, ki korakajo z znanostjo in tehniko.

Gavrila je bil celo mnenja, da je ta upravitelj buržuj, ki v globini svoje duše nastopa proti napredovanju znanosti. Smatral je za bolj učinkovito, da se da uničiti kuhinjske ščurke z ročnim delom ter je izdelal sledečo odredbo.

Odredba. Stanovalce se ima mobilizirati ter takoj uničiti kuhinjske ščurke in o uspehu se ima poročati upravi tovarne.

Gavrila sedaj ne ve, kaj bi od radovednosti. Rad bi namreč zvedel, ali so prebivalci ubili vse kuhinjske ščurke ali pa morda del teh ščurkov. Ker taki metodi ni zaupal, se je bal, da se ščurki še nadalje pode po stanovanjih.

Sporočite nam, predragi! Mi od radovednosti umiramo! In upravitelja pozdravljamo in ga vprašamo, ali je osebno pobil veliko število kuhinjskih ščurkov? In s čem je to delal — ali z roko, — ali z nogo ali celo s čem drugim?

V ostalem se prodaja nekaka tinktura zoper kuhinjske ščurke v vsaki branjariji.

II. Prijazen dom.

1. Letni odmor.

Povsem jasno je: Lastno, oddeljeno stanovanje — to je malomeščansko.

Treba je stanovati složno v kolektivni skupnosti, ne se pa zapirati v svojo stanovanjsko trdnjavo. Stanovati se mora v komunalnih stanovanjih. Vsi skupaj. Tako imaš vedno koga, da se lahko z njim pogovoriš, posvetuješ, prepiraš.

Seveda ima zadeva tudi drugo plat.

Z elektriko, na primer, so sitnosti.

Prvič se ne ve, kako se naj uporaba obremeni. Koliko se naj iztirja od posameznika! V bodočnosti, ko se bo razvila naša industrija, se bo seveda priplazila celo Amerika in nas občudovala, kajpada, to rečem, takrat, ko bo lahko vsak najemnik postavil v svojem kotu vsaj dva števca. In tedaj si naj ti števci uporabljeno energijo izračunajo sami. In tedaj bo, samoobsebi razumljivo, življenje v naših komunah sladkost.

Da, ali sedaj, resnično, imamo še strašne neprijetnosti.

Pri nas, na primer, je devet družin. Ali samo eden elektroštevec. Koncem meseca moramo obračunati. In tako pride, naravno, do živahnih razgovorov in večkrat tudi do tepeža. Saj pa drugače tudi ni mogoče.

Seveda vem, kaj porečete: računite vendar po žarnicah!

Dobro, po žarnicah. Razredno zavedni najemnik bo žgal svojo žarnico morda samo pet minut, da se sleče ali vjame bolho. Drugi pa bo moral kaj prebavljati in bo prebavljal do polnoči in tako žgal luč in se ne bo domislil, da bi jo ugasnil. Tako brez opravka trati elektriko.

Tretji zopet, seveda intelektualec, se vglablja v knjigo do ene popolnoči ali pa še dalje in nima za čuvanje skupnega premoženja nobenega zmisla.

Mogoče, da si privije še močnejšo žarnico in študira algebro, kakor da je beli dan.

In tudi ni izključeno, da si ta intelektualec, ki se je zaprl v svojo luknjo, na električni žici kuha čaj ali rezance. Za take potrebščine je treba imeti razumevanje.

Tu stanuje neki postrešček. Odkrito povem, mož je docela znorel. Prenehal je spati in neprestano špionira, kateri najemnik študira ponoči algebro in kdo si z elektriko kuha jedi. Popolnoma je propadel. Znorel je. Častna beseda!

In potem, ko je že znorel, je prevzel njegovo sobo nek njegov sorodnik. In tedaj so se začele pri nas prave orgije.

(Dalje prihodnjič.)

je to greh, neumnost, nazadnjaštvo, pri njih pa svetost, največji razum in napredek. Prav tako je pri njih s telesnimi deli. Kdo pa časti več telesnih ostankov in delov kakor pa katoliška cerkev? Kdo časti več teles kakor pa klerikalci? Kaj ste na razne čudodelne grobove vaših svetnikov — ljudi povsem pozabili? In na njih relikvije? Od nekih svetnikov imate menda petdeset prstov, pa deset jezikov, pa sto zob itd. itd.?! Koliko imate pa ostankov od svetih križev, svetih rakev, od svetih prstov itd?! Že tako se smešite, ko bi iz vaših relikvij lahko pet ali deset trupel enega in istega svetnika sestavili, zdaj pa to — kar sami gojite, na debelo — drugim očitate?! Kaj ni to drznost in neznanska demagogija, ki ste jo zmožni edino Vi in je tudi edino Vas vredna. Gospoda okrog »Slovenca«: Kadar boste drugim očitali kakšne grehe, najprej poglejte, če je pred Vašim pragom pometeno in če imate v tej stvari mirno vest. Če nič drugega, bo to bolj pošteno, bolj resnicoljubno in bolj — krščansko! Capito?

Ravnatelji propadlih bank in industrij. Polomi neštetih velikih bank in industrij so dokazali, da so ta podjetja propadla predvsem radi previsokih režij, zlasti plač, ki so jih imeli ravnatelji in drugi višji uradniki. Podjetja so propadla, ravnatelji pa so si medtem že ustvarili ogromno premoženje. Pravkar poročajo o takem kričečem slučaju češki listi. V Pragi je propadla neka banka, katero je morala država sanirati s prispevkom 240 milijonov Kč, t. j. naših 480 milijonov Din. Sedaj pa so ugotovili, da si je nek ravnatelj te banke kupil na Dunaju nič manje kakor 5 velikih stanovanjskih hiš. Češka javnost je seveda nad tem dejstvom ogorčena in zahteva, da se vrhovni ravnatelj banke, ki je vedel za premoženje tega podravnatelja, takoj odpusti in da dotična banka vrne državi prispevane milijone. Kakšne oči bi napravila šele naša javnost, če bi vedela, kakšne ogromne plače imajo ravnatelji po naših tovarnah, na račun visokih cen izdelkov, ki jih mora plačevati potem naš konsument, in pa sramotnih mezd, za katere morajo garati delavci, naši državljani, medtem ko si inozemski ravnatelji ustvarjajo milijonska premoženja. Končno pa pride do gospodarskih propadov, kakor smo jih videli nedavno z milijonskimi izgubami pri naših velepodjetjih.

•

Jouhaux svari pred izbruhom delavskega obupa. Na konferenci dela v Ženevi, kjer se razpravlja o uvedbi 40 urnega delovnega tedna, je francoski delavski zastopnik Jouhaux, zagovarjajoč uredbo 40 urnega tednika, opominjal delegate k uvidevnosti, sicer morajo računati s tem, da bo obup brezposelnih enkrat prikipel do vrhunca in bi znal povzročiti strašno svetovno katastrofo.

Svetovna gospodarska konferenca v Londonu bo sklicana šele konec leta 1933 ali pa početkom 1934. Tega mnenja je ženevska komisija, ki ima seje. Prej je namreč treba rešiti še nekaj drugih problemov, ki sedaj vznemirjajo svet.

Čudna amnestija. Ogrska vlada je amnestirala soudeležnike prve poprevratne ogrske revolucije pod ero grofa Mihaela Karolyja. Med aktivne udeležence takratnega gibanja spada tudi znani župnik Hrock, ki je po zmagi reakcije zbežal v inozemstvo. Po razglasitvi amnestije se je te dni zopet vrnil v domovino. A že pri prekoračenju meje se mu je pridružil v železniškem kupeju od vlade poslani detektiv, ki se ni več ganil od njega in mu ni dovolil, da bi vagon zapustil. Prebivalstvo, ki je bilo obveščeno o prihodu župnika Hocka, mu je na vseh postajah prirejalo navdušene ovacije in na kolodvoru v Budimpešti ga je pričakovala tisočglava množica, ki ga je obsula s cvetjem. Vladni organi so pa hitro obstopili vrnivšega in so ga posadili v pripravljeni avtomobil ter ga odpeljali v sodno palačo. Ko je župnik proti ponovni aretaciji protestiral, se mu je reklo, da to ni aretacija, temveč posebna pozornost njegovi odlični osebnosti. Župnika Hocka še danes drže v sodnih zaporih, čeprav trdé, da ni aretiran.

Dunajski avtotaksi stavkajo. Na Dunaju je izvršil samomor podjetnik avtotaksija Voniaček. Podjetniki so sklenili porabiti to priliko in so priredili veliko protestno zborovanje in peturno stavko avtotaksijev. Zagrozili so eventualno tudi s splošno stavko obrtnikov. Protestirali so proti davčnim in socialnim bremenom. Zahtevali so v resoluciji odpravo davka na bencin za prometne pomočke, zabranitev podraženja ovsa, znižanje prometnega davka in aktiviranje cestnega sklada. — Gospodje avtotaksi so nedvomno v težkem položaju. Kdo pa protestira takrat, ko milijoni delavcev stradajo in si jih tisoče vzame življenje zaradi bede in obupa ali pa zapade neizogibni smrtni bolezni.

Henrik Mann o Hitlerjancih. Na začetku je goljufija. Stranka ni v resnici nič od tega, kar trdi, da je, ne narodna, ne socialistična in zlasti ne delavska. Dela že od začetka z denarjem nekaterih bogatih ljudi in v interesu tistih kapitalistov. To pomeni drugič izdajstvo in izkoriščanje. Stopetdesettisoč ubogih ljudi daruje voditeljem mesečno tristotisoč mark (4 milijone dinarjev). Ne vedo namreč, kaj delajo, in so žrtve trdih gospodarskih razmer in svoje oslabljene volje. Bolje vladana republika bi jih mogla ozdraviti. Tako jih pa izkorišča njih stranka, izdaja naravnim sovražnikom in še zasmehuje.

Pri nemirih v Indiji, kjer je v pokrajini Alwar radi diferenc med hindustanci in mohamedanci prišlo do prave vstaje, ki so jo britske čete le z velikim naporom udušile, je bilo ubitih 250 Indov.

Državni kapitalizem.

Ta nasprotja so v bistvu ista, kot so se pojavljala pri vsaki fazi kapitalistične proizvodnje. Liberalni kapitalizem je razpadel radi svojih organičnih nasprotij (svobodna konkurenca in nadmoč koncentriranega kapitala), tako se ruši danes organizirani kapitalizem (nadprodukcija in padanje kupne moči) in ista usoda spremlja že v prvih obrisih državni kapitalizem. Dokler ščiti država zasebno proizvodnjo in uravnava razvoj zasebnih podjetij, tako dolgo ne more biti prave podlage za popolnejši socijalni red. Državni kapitalizem se bistveno v ničemer ne razlikuje od ostalega kapitalizma. Pač pa se približuje tisti obliki, ki je najbolj prikladna za prehod v nov gospodarski sistem. Od državnega kapitalizma do socijalizma je le kratek korak. Zato mora organizirani proletarijat zasledovati in podpirati ta razvoj. Vpliv državnega kapitalizma na zasebno gospodarstvo se veča s propadanjem splošne gospodarske moči državljanov. Dočim podpira država na eni strani propadajoči kapitalizem, mora na drugi strani reševati socijalne probleme, ki jih ta kapitalizem povzroča. Zadajati družbi rane in jih obenem zdraviti, je nesmiselno početje. Pravo državno gospodarstvo se mora popolnoma odločiti od starih podjetniških osnov; zavreti mora razredno proizvodnjo in jo nadomestiti z gospodarstvom po načrtu, ustrezajoč splošnim človeškim potrebam. Le taka oblika gospodarstva bi pomenila preporod družbe.

Ves razvoj civilizirane človeške družbe poteka v državah. Toda pojem države se je vedno izpreminjal vzporedno z napredkom družbe. N. pr. država fevdalnih časov in država kapitalistične dobe imata vsaka svojstvene znake. V prvi je vladala v državnem pravu popolna anarhija. Zajamčena ni bila niti osebna, niti gospodarska svoboda. Kdor je bil močnejši, je zapovedoval — in vladal. Francoska revolucija je zavrgla hladno, fevdalno absolutistično družabno obliko ter proglasila nova liberalna in demokratična načela. Angleški filozof John Locke je trdil, da je pravna podlaga države družbena pogodba ali ustava, ki naj varuje vsakemu poedincu svobodo osebe in imovine. Geslo nove državne filozofije je bilo: svobodni in enaki državljani. Na teh načelih se je razvijala kapitalistična država. Meščanstvo, ki je bilo nosilec novih liberalnih in nacijonalnih idej, se je oprijelo najprej v gospodarstvu smernic svobodnega udejstvovanja. Država je postala pravna zaščitnica zasebne podjetnosti. Demokracija pomeni politično enakopravnost, ne pa gospodarske enakosti. V demokratično-kapitalistični državi je lahko vsakdo enak pred zakonom, ni pa enak pri deležu gospodarskega procesa. Kot državljan uživa politično svobodo in enakopravnost, kot člen proizvajalnega postopka pa je prepuščen milosti ali nemilosti zasebnega lastništva. Tako vsebuje današnja država isto nasprotje, ki je izraženo tudi v državnem kapitalizmu. Najprej ščiti zasebno proizvodnjo in dopušča med državljani gospodarsko neenakost, na drugi strani pa zastopa stališče politične enakopravnosti. Brez gospodarske, je politična enakopravnost mrtva in nima nikake življenske, pozitivne vrednosti. Gospodarstvo je temelj človeškemu življenju. Kaj pomaga samo politična svoboda ljudstvu, če mora spričo nje stradati in trdo delati, dočim leže v zalogah nakopičena živila in v zakladih velike vsote zlata, ki so last poedincev? Gospodarsko šibki sloji pritiskajo na državo, da jih obvaruje lakote in mraza.

(Konec prihodnjič.)

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Ljubljana.

III. (XV.) DELAVSKI PROSVETNI VEČER »SVOBODE« IN »ZARJE« V LJUBLJANI bo v sredo, 18. januarja 1933 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice.

Na sporedu je:

1. »Gospodarska in umska kriza«. Predaval bo dr. Henrik Tuma.

2. Iv. Cankar: »Strah«. Prizor Delavskega odra »Svobode«.

3. Starogorski: »Vstanite k svobodi«, »Pesem tovarne«, »Čuj . . .«. A. Aškerc: »Prva mučenica«. Recitacije.

4. Orkester »Grafike« zaigra več komadov.

5. Pevski zbor »Grafike« zapoje več pesmi.

6. Nastopijo solisti: tenor član opere A. Drmota in sopran koncertna pevka St. Frankovska-Vukova.

7. Dijaški mešani zbor drž. učiteljske šole zapoje več pesmi.

Večer bo nad vse lep. Delavci in delavke, sodrugi in sodružice, udeležite se delavskega prosvetnega večera. Vstopnice so po 3, 2 in 1 Din.

Občni zbor delavsko-železničarskega glasbenega društva »Zarja« se vrši v pondeljek, 23. januarja 1933 ob ½20. uri v društvenih prostorih (Delavska zbornica).

Člani, udeležite se tega občnega zbora polnoštevilno. **Odbor.**

Maribor.

Delavska predstava v gledališču. V soboto, dne 21. t. m., se vrši v mariborskem gledališču prva **delavska predstava,** in sicer bo uprizorjena drama **Bratka Krefta**

„CELJSKI GROFJE“.

Predstava se začne točno ob 20. uri, nakar posebno opozarjamo vse udeležence. Cene vstopnicam so tako nizke, in sicer **od 4 do 12 Din,** da si lahko vkljub mizeriji, v kateri se danes delavstvo nahaja, nabavijo iste tudi slabo situirani delavci. — Uprizoritev te drame je dosegla doslej povsod velikanski uspeh. V prihodnji številki našega lista bomo priobčili tudi kratko vsebino. — Delavci, nameščenci, ne zamudite ugodne prilike in udeležite se predstave polnoštevilno. Bolje enkrat v gledališče kot pa petkrat v kino. — **Znižane vstopnice se dobe le v predprodaji,** in sicer: v knjižnici **Delavske zbornice, papirnici Ljudske tiskarne in v upravi našega lista.**

Povišanje krušnih cen. Minuli pondeljek so mariborski peki podražili cene kruhu, in sicer za 50 para pri kilogramu. Pekovski mojstri utemeljujejo povišanje cen s tem, da se je moka znatno podražila. V dobi, ko strada ogromno nesrečnežev, bi morala pristojna oblast preprečiti takšno povišanje cen kruhu, ki je najbolj potrebna vsakdanja hrana širšim slojem. Predvsem bi morala oblast strogo kaznovati žitne barone, ki so po nepotrebnem povzročili povišanje cen moki.

Sodrug Bahun, ki je bil ob priliki volitev v državni zbor, premeščen v Kraljevo v Južno Srbijo, od tam v Ljubljano, nato pa v Metliko, je bil končno te dni premeščen zopet v Maribor na železniško postajo glavni kolodvor. Iskreno čestitamo s. Bahunu k njegovi povrnitvi na svoje staro mesto!

Po privatnih poslih se je mudil včeraj popoldne v Mariboru ministrski predsednik dr. Srskič s soprogo. Nahaja se že dalje časa v Rog. Slatini.

Končno so vendar pričeli te dni z elektrifikacijo železniške kolonije. Instalacijska dela bo izvršilo mestno elektriško podjetje.

Koroški pevci so minulo soboto izvajali svoj program v nabito polni unionski dvorani.

Bloki »Pomoč potrebnim« proti zlorabljanju beračenja na teritoriju mariborske mestne občine se bodo dobili zanaprej tudi pri inkasantih mestne plinarne in elektriškega podjetja. Pri tej priliki se javnost opozarja, da izkaznice vnovčuje direktno prosjakom edinole socijalno-politični oddelek mestnega načelstva, kjer se obenem ugotavlja, če so upravičeni do podpore po tozadevnem pravilniku. Drugim osebam se nakaznice ne bo vnovčilo, ker je namen akcije proti zlorabljanju beračenja baš ta, da se vnovčijo nakaznice samo takim prosjakom, ki so do tega upravičeni.

Tone Maček:

MANDŽUKUO.

2,000.000 beguncev,
100.000 mrtvih,
nepregledna pogorišča,
100 mest razdrtih.
Reke polne krvi,
polja poteptana,
30,000.000 trpi
pod škornjem tirana.
Ni šanghajski kuli
še svojih ran zacelil,
ko mu je objestni Japonec
še Šanghajkvan razstrelil.
Pogoltnil je staro Korejo,
Mukden in Kirin,
Vzel si je vso Mandžurijo,
Cicikar in Harbin.
Pa to mu še dolgo ni dosti,
še več bi rad imel:
Mongolsko in sveti Džehol,
sam Peking rad bi vzel.
Ko tu se bo spet udomačil
pa bo čez leta že,
najbrž še naprej koračil,
do kaspiške vodé.

— — — — — — — — —

Čemu pa Evropa učila
si imperijalizem samo?
S pohlepom si ljudstva dojila
zdaj rastejo ti čez glavo.
Mandžurci si niso želeli
japonskih zaščit in dobrot...
da zemljo bogato bi vzeli
iztreblja se mirni ta rod.
Kot nekdaj Pizarro in Cortez
z ognjem in mečem sta šla
»osrečevat« naivne Azteke,
da sta nagrabila zlatá,
tako na Kitajskem Japonec
uvaja svoj »red« in svoj »mir«,
strah pred seboj, za seboj razdejanje
in smrt piruje svoj pir.

— — — — — — — — —

Res dobro posnema, Evropa
te tvoj oceanski otrok,
po tvojih stopinjah zdaj stopa
in ti mu podstavljaš še bôk...
V svoji ženevski 'poteki
zaman mu bonbončke ponujaš,
Ne zmeni se več, če ga hvališ,
še manj pa, če se nad njim kuješ.
Saj ve, da je vse vkup navidez,
da tajno celo ga podpiraš,
ker temu, kdor več ti ponudi
Evropa, se prostituiraš.
Samo nikar ne govori
o svojem kulturnem poslanstvu
in o sili veliki, moralni,
ki vlada v tvojem krščanstvu.

— — — — — — — — —

Če boste tako barantali
v Ženevi z usodo sveta,
vas bodo kmal' k vragu poslali
tisti, ki prihajajo iz dná.
Zrasel pa tudi mikado
ne bo do nebeških višin...
Čuj, že bobni v Fudžijami,
čuj glas iz tokijskih nižin...
V zemlji vzhajajočega solnca
novo solnce bo vzišlo nekoč,
ko bosta Kitajc in Japonec
razbila imperijalizma obroč.

Članski sestanek del. tur. društva »Prijatelj Prirode« se vrši v pondeljek, 23. t. m., v društvenem lokalu, Frankopanova 1. Za odborove člane udeležba dolžnost.

Repertoar:

Četrtek, 19. t. m., ob 20. uri: **»Spreobrnitev Ferd. Pištore«.** Prvič v sezoni.

V soboto, dne 21. t. m., delavska predstava: **»Celjski grofje«.**

Trgovina Konzumnega društva na Ruški cesti 7 je odprta dnevno od 8. do pol 13. ure in od pol 15. do pol 19. ure, na kar se vljudno opozarjajo člani-nakupovalci.

Vse, kar rabite za pisarno, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Celje.

Volitve delavskih zaupnikov se vrše v Celju po vseh važnejših obratih. V ponedeljek 16. t. m. so se vršile za obrate mestne občine. Izvoljeni so bili 4 zaupniki in 4 namestniki iz kandidatne liste Splošne delavske zveze Jugoslavije. Prihodnje dni se bodo vršile tudi volitve zaupnikov v tekstilni tovarni »Metka«. Tudi te volitve je po svojem članstvu pokrenila Splošna delavska zveza. Sploh moramo priznati, da ima ta organizacija prav odlične funkcijonarje in vzorno deluje za prospeh svojega članstva.

Volitve delavskih zaupnikov v tovarni Westen se bodo glasom razpisa volilnega odbora vršile 31. januarja od 16. do 19. ure zvečer v pisarni Delavske zbornice. Za ono skupino delavcev, ki so v tem času zaposleni, se bodo vršile volitve isti dan dopoldne od 10. do 13. ure istotam. Kandidatne liste je treba vložiti v pisarni Delavske zbornice najkasneje do 28. t. m. Reklamacijski rok traja tri dni od dneva razgrnitve volilnega imenika, ki ga ima potom Inšpekcije dela izstaviti podjetje. Vsekakor je treba, da Inšpekcija dela volilne imenike čimpreje preskrbi, da reklamacijsko postopanje ne bo otežkočeno. Voli se 12 zaupnikov in 12 namestnikov.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

V zadevi volitev zaupnikov v tov. Westen razglaša Dopisništvo Delavske zbornice iz Celja, da je pustilo izgotoviti na tukajšnji ekspozituri OUZD imenik delavcev, zaposlenih v tovarni Westen. Interesenti za volitve delavskih zaupnikov v tej tovarni si imenik lahko ogledajo vsak večer med 18. in 19. uro v pisarni Delavske zbornice.

Pomožna akcija za pomoč brezposelnim v Celju je v očigled vedno bolj naraščajoči brezposelnosti uvidela, da je sedajni način pobiranja prispevkov povsem nezadosten. Zato je njen predsednik g. mag. dir. Šubic dal pobudo za ožjo konferenco vseh kompetentnih faktorjev, da se vprašanje o pomoči brezposelnim ponovno uredi. Ta konferenca se je vršila pretekli četrtek na mestnem magistratu. Prisostvovali so ji zastopniki mestne in okoliške občine z županom in dr. Goričanom in obema finančnima referentoma na čelu; dalje g. posl. Prekoršek in srezki načelnik g. dr. Hubad. Delavsko zbornico je zastopal F. Svetek, Borzo dela pa Tokan. G. mag. dir. Šubic je izdelal za konferenco lepo pregledno in zelo konstruktivno poročilo o dosedanjem delovanju in uspehih pomožne akcije. Reči moramo, da je temu poročilu sledila debata, ki bo rodila mnogo sadov, če bodo tudi dejanja vsaj približno tako lepa kakor so bile besede. In še več, če se bodo besede spremenile v dejanja, bosta Celje **in okolica** stopili na čelo onih občin, ki se res energično bore z brezposelnostjo.

Trbovlje.

Vsako podjetje zaključuje ob koncu leta svoje poslovne knjige, da si napravi bilanco za pretečeno leto; tako smo tudi mi rudarji zaključili in ugotovili, da smo v preteklem letu praznovali nič več in nič manj kakor **108 delovnih dni,** kar znači, da smo delali samo dve tretjini delavnikov. Pri praznovanju so bili prizadeti v največji meri oni delavci z gospodsko dnino, med tem ko so nekateri, ki imajo večjo protekcijo, delali skozi celo leto skoro vse delovne dni. Brezposelnost je narasla na okroglo **400,** tako, da imamo danes že v naši dolini **800 brezposelnih,** kateri ne vedo ne kod ne kam. Delavski zaupniki so zaprosili generalno ravnateljstvo TPD, da bi vsled slabega položaja rudarjev dalo izredni nabavni prispevek in s tem omogočilo rudarjem, da bi mogli obuti in obleči svoje otroke v sedanjem zimskem času, a naleteli so na gluha ušesa. Ravnateljstvo jim je odgovorilo tako-le: Rudarska zadruga II. skupina, Trbovlje. Pri našem generalnem ravnateljstvu ste v imenu celokupnega delavstva prosili za izredno podporo v obliki nabavnega prispevka ali kakšne druge podpore. Naše generalno ravnateljstvo nas z odlokom z dne 4. januarja t l. obvešča, da je z ozirom na težek gospodarski položaj nemogoče predloženo prošnjo uvaževati. — TPD, rudnik Trbovlje. — Prepričani pa smo, da bo bilanca TPD boljše izpadla, kakor pa bilanca rudarjev. Gotovo je, da bo družbina bilanca zaključena s precejšnjimi milijoni dobička, med tem, ko so nasprotno rudarji živeli celo leto v bedi in pomanjkanju, povrhu tega pa imajo ob koncu leta še precejšnje dolgove. O priliki neke cerkvene slavnosti sem opazoval, kako se je ravnatelj TPD s svojimi čistokrvnimi vranci peljal v cerkev. Konji so se mu na sredi pota ustavili in niso hoteli več dalje. Zaman je bilo vse pregovarjanje voznika, ne božanje, ne bič nista pomagala. Gospod direktor je moral hočeš nočeš izstopiti in nadaljevati pot z avtomobilom. Takoj mi je prišlo na misel, da bi tudi rudarji morali biti tako odločni kakor so ravnateljevi vranci, da ne bi hoteli vleči voza, na katerem sedi njihov gospodar, kateri jim ne pusti vzlic njihovi pridnosti živeti človeka dostojno življenje. Novo leto se je pričelo s starimi metodami, izkoriščanjem in priganjanjem. Od rudarjev samih pa je odvisno, kako se bodo postavili v bran. Potrebno bo še bolj strniti svoje vrste v razredni organizaciji, razkrinkati vse denuncijante, utrditi medsebojno slogo in zaupanje ter stati na braniku: Vsi za enega, eden za vse!

Odgovori na vprašanja.

Pomanjkanje dela ni noben vzrok za takojšnji odpust iz dela.

V neki tovarni pri Celju odpuščajo že dalje časa delavce brez vsake odpovedi iz službe pod pretvezo pomanjkanja dela. Včasih je razlog odpusta res pomanjkanje dela, drugič pa zopet namesto odpuščenih sprejemajo takoj nove delavce. Čitatelji »Delavske Politike« nas vprašujejo, če jih lahko podjetnik odpušča s takim izgovorom, ne da bi jim tudi plačal odpovedno dobo. Ker so v tem oziru še vedno kljub jasnosti zakona spori na dnevnem redu, odgovarjamo našim čitateljem v listu. Zakon o obrtih izrecno določa, da se mora delavcem službo pred odpustom najmanje 14 dni poprej odpovedati. Te obveznosti podjetnika nobene gospodarske težave ne morejo rešiti, zlasti tudi ne pomanjkanje dela. Četudi bi imelo podjetje tisoč delavcev ali še več, in naenkrat nobenega dela, mora podjetje vseeno delavcem službo pred odpustom 14-dnevno odpovedati, oziroma jim plačati vsaj za 14 dni, če jih takoj odpusti. Le, če delavec kaj težkega zagreši, sme biti odpuščen brez odpovedi. Zaslužek za takšno 14-dnevno odpoved se lahko iztirja še 6 mesecev po odpustu. Ako podjetnik na opomin ne plača, si dvignite na občini ubožno spričevalo, katero mora potrditi še davčna uprava in srezko načelstvo. Na podlagi tega spričevala lahko podjetnika tožite pri sodišču na uradni dan, ne da bi Vam bilo treba plačati kolke. Od tega 14-dnevnega zaslužka po odpustu vam podjetnik tudi ne sme ničesar odtegniti, zlasti ne za bolniško blagajno, ker vas je z odpustom itak moral odjaviti in vsled tega bolniške blagajne ne plačuje več. Ako vam je še kaj nejasno, se lahko vedno obrnete za pojasnilo na uredništvo »Delavske Politike«, tudi v vsakem drugem slučaju, če ste naročnik lista.

Ptuj.

Pomožno akcijo imamo, ki pa ne bo mogla ublažiti bede in pomanjkanja, ki stalno narašča. Uslužbenci in zdravniki OUZD v Ptuju so prispevali za tekoči mesec znesek Din 350.—. Ako bi vse ustanove (oblasti) in podjetja ta zgled posnemala, bi se še nekaj nabralo, tako pa brezposelni čakajo na — nebeško mano... Kajti dela ni, kruha ni in tisti, ki si ga še morejo privoščiti, ga morajo plačati dražje. Učijo nas verjeti v čudeže, a ne povejo, zakaj jih zdaj ni in kako more tista »neskončna dobrotljivost in vsegamogočnost« dopustiti trpljenje toliko milijonov brezpravnih, ki so kljub preobilici dobrin prepuščeni bedi, ker jim družba ne more priznati pravice do življenja.

V nedeljo, 22. t. m., ob 15. uri priredi »Svoboda« igro »**Najdenček**«. Pred začetkom pa uprizori mladinski odsek »Svobode« pravljično otroško igro »Kaj pravi premog«, po romanu Hermine zur Mühlen zdramatiziral Jos. Jurančič. Svobodaši, potrudite se, da bo obisk polnoštevilen!

Zbirajte za tisk. sklad!

Alkoholizem in „lahkomiselno“ delavstvo.

V 1. štev. »Svobode« je med »Zapiski« izšla tudi notica, ki komentira dr. Bajičevo predavanje v društvu »Treznost«. Gre za Bajičevo ugotovitev, da ne bi pri nas bilo »... prave brezposelnosti, če bi delavstvo v prejšnjih časih ne zapravljalo tako lahkomiselno zaslužka, ker bi se lahko zdaj preživljalo s prihranki. Podpiranje brezposelnih na način, ki je uveden, se mu zdi dobrodelna komedija; prepričan je, da z denarnimi podporami navajajo ljudi samo v delomržnost ter podpirajo potepinstvo.« Člankar, ki komentira to ugotovitev, pravi na koncu še tole: »Če društvo »Treznost« ne zna drugače agitirati za treznost, kakor da istoveti 30 milijonov brezposelnih s potepini (dočim kapitalisti strašno garajo), naj opusti še to treznost.«

Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da je društvo »Treznost« zaprosilo g. dr. Bajiča, naj predava o zločinstvu in alkoholu. G. dr. je društvu ustregel ter je predaval. Društvo pa ne more biti odgovorno za ugotovitve ali »ugotovitve« predavateljev, ker mu predavatelji ne predlagajo pisanih referatov. Pa tudi, če bi se društvu pismeni referati predlagali! Društvo niti ne more, niti noče cenzurirati predavanj — prav tako ne krati nikomur pravice do diskusije. Vsaka predavateljeva trditev se po predavanju med diskusijo lahko ovrže. Društvo »Treznost« ne istoveti 30-ih milijonov brezposelnih s potepini. Prepričan sem uprav o nasprotnem. Pretežna večina odbornikov tega društva (verjetno **vsi**) ne gleda na brezposelne, na podpore in na vse, kar je s tem v zvezi, z očmi g. drja Bajiča. Naj mimogrede omenim, da g. dr. Bajič sploh ni član društva »Treznost«.

Glede delavcev, ki »lahkomiselno« zapravljajo svoj zaslužek, pa naj navedem samo malo statistike, ki se nanaša na leto 1928, t. j. na leto izrazite konjunkture. V Sloveniji je v tem letu zaslužil največji procent delavstva, t. j. 13.45% tedensko 168—191 Din, 12.50%: 195 do 215 Din, 11.52%: 120 do 143 Din. Nad 408 Din tedensko je zaslužilo **samo 5.31% delavstva, manj nego 144 Din na mesec pa je zaslužilo celo 12.75% delavstva.**

Povprečna plača delavcev in nameščencev v Sloveniji je v istem letu znašala na delovni dan **25 Din,** na leto torej nekaj okrog 7700 Din. Pripominjam, da je bil ta povprečni račun skrajno optimistično kalkuliran.

Koliko možnosti »lahkomiselnega« zapravljanja nudijo te grozanske vsote, naj si vsak na prste izračuna. Pa recimo, da je bil zaslužek za 200% boljši, ali meni g. dr. Bajič, da bi bile danes posledice brezposelnosti manjše? Ali meni, da bi tisti prihranki — kolikor bi jih mogel danes kdo vobče izrabiti — trajali v večnost? Pa zakaj bi se morali prav delavci celo v dobi konjunkture odreči vsemu — razen skorjici kruha in krovu nad glavo?

Kdo pa je glavni krivec, da delavstvo pije (seveda pije delavstvo **sorazmerno manj** nego takozvani intelektualci!)? Kdo, če ne intelektualci, ki uprav v Sloveniji v pogledu uživanja alkoholnih tekočin delavcem niti od daleč ne morejo biti vzor! Kdo, če ne današnji družabni red, današnja ekonomska neenakopravnost, ki sili delovne množice v naročje alkoholizma! In kdo se prav proti osnovi tega zla, proti kapitalizmu, bori, če ne prav razredno zavedno, organizirano delavstvo!

Brez odprave kapitalističnega produkcijskega in gospodarskega sistema — ni možna odprava alkoholizma, zakaj **moderni** alkoholizem je **nujna** posledica kapitalističnega gospodarstva. (Amerika docet!)

Ali si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

Predavanja g. drja Bajiča se — na žalost — nisem mogel udeležiti, ker sem ob isti uri sam predaval drugje.

A. C., podpredsed. društva »Treznost«.

Jesenice.

Požar na Stari Savi. V nedeljo, dne 8. t. m. je zbudilo marsikaterega spečega Jeseničana tuljenje tovarniških siren, ki so naznanjale požar. Gorelo je v stari kantini na Stari Savi, ki jo zdaj uporabljajo za delavska stanovanja. Zaradi kratkega stika menda je nastal v nekem stanovanju ogenj, ki pa so ga došli gasilci prav kmalu pogasili. Škoda na stavbi ni velika, pač pa trpi tov. delavec Burnik precej škode na svojem, četudi bornem, a zanj dragocenem pohištvu. Nevarnost je bila velika, saj je stara kantina na pol lesena zgradba, ki bi kmalu vzplamenela in bi lahko zgorela do tal. Kakor nekdaj saje, sveče ali petrolejke, vrši dandanes kratek stik v električni napeljavi svojo vlogo. Vse, celo blisk, je že človek ujel, zračne valove vpregel v svojo službo, le ognja še ni mogel ukrotiti. Tudi veliki parniki zgore zaradi tega »kratkega stika«. Tu je naloga, ki bi jo morala rešiti tehnika: preprečitev požara.

Nesreča v tovarni KID. V tovarno KID vozijo vsako jutro in večer vlaki z jeseniškega kolodvora, ki dovažajo material, staro železje itd. za tovarno in odvažajo gotovo, izdelano blago. V sredo zvečer, 11. t. m., ko je tak vlak bil spet v tovarni, je prišel pod vagon tovarniški delavec Rabič Franc (po domače Žvagen), ki mu je zmečkal obe nogi in rebra. Če pojde dobro, bo izgubil Rabič samo eno nogo, lahko pa izgubi celo obe. Nezgoda se je pripetila zaradi nesrečnega padca. Rabič je oče devetih otrok, in v hiši bo nastopila beda, saj je že zdaj zaradi pritiska raznih trgovcev bilo prav malo njegovega. Na ta način bo mučenik dela s svojo rodbino prišel v pekel, ki onim, ki gospodujejo, še iz sanj ni znan. Taki slučaji kažejo, kaj znači za delavskega trpina nezgodno zavarovanje, dasi ono pri nas še ni ravno najboljše.

Črna pri Prevaljah.

Tukajšnja podružnica delavske telovadne in kulturne zveze »Svoboda« ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 22. t. m., ob 1. uri popoldne v društveni sobi (nad konzumom) s sledečim dnevnim redom: 1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo funkcijonarjev. 3. Volitve novega odbora. 4. Slučajnosti. V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure pozneje istotam nov občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih. Vsi člani, prijatelji in somišljeniki vabljeni. —

Odbor.

V severnem Uralu so našli Rusi nove zlate žile, katerih bogastvo prekaša dosedanjo skupno produkcijo ruskega zlata. S tem odkritjem si obetajo sovjeti, da se bodo mogli popolnoma osamosvojiti od inozemskega zlata.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj**

14 karatno originalno amerikansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon,** (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev.**

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio welt“. Naroča se Administration der „Radiowelt“ Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po $5^1/_2$%

proti trimesečni odpovedi.

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Oślak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.